

ETXEZARRETA EROSI ETA INGURUMEN HOBEKUNTZARA BIDERATZEKO PROPOSAMENA

Lursaila

Etxezarreta Arrasateko ekialdean kokatzen da, AP-1 autobidearen sarrera ingurutik hasi eta Kortapoto deritzon mendi magal guztia hartuz San Prudentzioraino iristen da, muga eginez, beraz, Oñati eta Bergarako udalerriekin. Poligono 03 eta 001 partzela zenbakiekin ezagutzen da eta 83,3 Ha azalera dauka.

Hirigintza Antolamenduko Plan Orokorrekoan, (HAPO) lurzoru hiritarezinaren eremu banaketan, babes bereziko eremu bezala dago jasota (2.8.Etxezarreta) lursailaren beheko aldea (erreka ertza eta bertako basoa dagoen tokia).

Gainontzekoa basogintzarako lurzorua da eta, beraz, insignis pinuaren landaketa dago bertan. Pinudiak hartzen du gaur egun mendiaren zati handiena, 70 Ha, hain zuzen ere. Pinu hauek 1976an landatutakoak dira eta zuraren aprobetxamendurako zuhaitz mozketak egiten hasiak daude.

Ondare historikoa

Etxezarreta misterioz betetako tokia da, lorategi eta baserriaren lehen erreferentziak 1.773koak dira, sagasti zabal batek lursail guzti hau hartzen zuenekoak; inguruko baserrietakoek bertan lan egiten zuten sagarrak batzen, gero sagardoa egiteko bertako dolaretxean.

Hala ere, XIX.mendekoak dira istorio interesgarrienak, non etxe dotore bat eraiki zen 1880an Dolaretxe zahar haren gainean, Etxezarreta Jaunaren alaba baten ezkontza zela eta. Orduan, "Sagasti-Echea" izenarekin ezagutzera eman zen etxaldea. Ezkontza hartatik Rafal eta Severina seme-alabak jaio ziren 1907 eta 1935ean, hurrenez hurren, gaur egun lorategian lurperatuta daudenak, alegia.

Irakurketa eta jakintza ere oso gustuko zituen eta horren erakusle da bertan zeukan liburutegi erraldoia. Pio Baroja eta Gregorio Marañón idazleak askotan izan ziren Etxezarretan. Urte asko pasa dira baserria erre eta erori zenetik, baina oraindik sekulako xarma du parkeak.

Gaur egun etxalde dotore ura izan zenaren arrastoak besterik ez dira ageri, eta horma horiek eusten hainbat eta hainbat zuhaitz jaio dira berez toki horretan: ezkiak, haritzak, lizarrak, errododendroak, itsas pinuak, banbuak, sahatsak, haltzak, intxaurrondoak eta hainbat atxapar lila.

Ondare naturala

1. Europar Batasunaren intereseko bi habitat mota aurkitzen dira: haltzadia eta txilardia.

Haltzadia ibaiari lotutako baso mota da, Deba arroan gunee gutxitan kontserbatzen dena. Etxezarretakoa kontserbazio egoera onean dago (eskumako ibai ertzean), Deba arroko haltzadi interesgarrienetakoa da. Bertan aurkitu da landare bioaniztasun mailarik handiena Arrasateko udalerrinari dagokionez. Ibai ekosistema hobetzen jarraitzeko –legeak hala agintzen du- ezinbestekoa da haltzadia kontserbatzea eta bere egoera hobetzea; eta horretarako ibai bazterra lurzoru publikoa izatea garrantzitsua da.

Txilardia ere babestu beharreko habitat mota da Europar Batasunaren arabera. Txilardia dago tentsio altuko linearen azpian gelditzen den azalera horretan.

2. Lurralde mailako interesa duen habitataren presentzia: hariztia

Gipuzkoa barnealdean ia desagertzeraino murriztu dira bertako baso tipikoenak, hariztiak, eta Arrasaten ere bai. Gure herrian erabat zatikatuak daude han eta hemen biziraun duten harizti orban txikiak. Alegia, lekua kendu diegu azpiegiturak eraikitzeko, hirigintzarako, edota egur ustiapenerako. Zorionez, Etxezarretan mantendu da bertako basoaren testigu bikaina, ez delako egon gizakiaren eskuhartzerik hamarkada batzuetan eta hori, herriak duen altxor bat da.

3. XIX.mende bukaerako lorategi botanikoa

Bere garaian Rafaelek eraiki zuen lorategi botanikoa garrantzi handikoa izan zen eta gaur egungo osagai begetala ikusgarria da benetan; zuhaitz espezie konposizioa, hauen adina eta tamainak.

Garai hartako paisaiagintza estiloa jarraitua, lorategi ederra sortu zuten erreka bazterrean eta aniztasun handiko arbola exotikoak landatu zituzten: sekuoia erraldoiak, atlasko zedroak, Lawsoneko nekostak, araukariak, etab. Askok 100 urte baino gehiago dituzte, baina, tamalez hauetako ale batzuk

galdu egin dira (batzuk haizeak botata, eta besteak berdeguneen mantenimendu lanek).

Etiket gertuago, merienda egiteko mahaia jartzen zen lekuan garapen handiko zuhaitz asko ikusten dira: ereinotzak, makal kanadarrak, gorostiak, magnolioak, haginak, izeiak, jupiter zuhaitza, etab.

Etxezarreta erostearen onurak

Aukera aparta dauka Arrasateko Udalak bere egiteko ingurune paregabe hau. Arrazoiak nagusiak hauek izan daitezke; bertako ondare historikoa aitortzea eta balorean jartzea, ingurumena babestea eta hobetzea eta herriari aisialdirako kalitatezko espazioa eskaintzea.

Baina horretaz gain, proiektu honek ekarpen handia egingo lioke:

1. EAEko azpiegitura berdeari
2. Ekosistemen zerbitzuei
3. Aisialdi gune aberatsa
4. Mendi ibilbideak

• *EAEko azpiegitura berdea*

Azpiegitura Berdea: Europar Batasunaren arabera kalitate handiko zona natural eta seminaturalen sarea da, beste ingurumen elementuak ere badituena, estrategikoki planifikatua, diseinatua eta kudeatua, biodibertsitatea babesteko zein beste zerbitzu ekosistemiko anitz –karbono biltegitratzea, ura, aisialdia naturan, elikagaien ekoizpena... - eskaintzeko. Europar Batasunak azpiegitura berdea diseinatzera eta garatzera deitu du.

Euskal Autonomia Erkidegoaren azpiegitura berdean elementu nagusietakoa da Korridore Ekologikoen Sarea. Eta Etxezarreta bete betean kokatzen da sare horretan (Izarraitz/Aizkorri-Aratz/Urkiola korridorean hain zuzen ere). Gainera, korridore hori funtzionala izateko gune garrantzitsua da, "*hiri lurrekin interakzio alde kritiko*" bezala sailkatutako gunean dago.

EAE-ko Korridore Ekologikoen sarearen funtzionaltasunera ekarpen garrantzitsua izango litzateke Etxezarreta publiko bihurtu eta bertan kontserbazio politika egokiak garatzea.

• *Ekosistemen zerbitzuak*

Gaur egun koniferaz estalitako 70 Ha-k baso hostogalkor heldua lortzera bideratuko balira, EAE-ko Korridore ekologikoen sareko gune oso gutxitan ematen den aukera izango genuke. Basoa berreskuratuko genuke eta honekin batera basoak eskaintzen dituen zerbitzuak: karbono biltegitratzea, lurra finkatzea, ura xurgatzea, flora eta fauna suspertzea eta

gordetzea etab. Gutxitan emango da EAEn, 70 Ha-ko natura-berreskuratze proiektu bat martxan jartzeko aukera.

- ***Aisialdi gune aberatsa***

Gure bailaran paisaia antropizatuak nagusi bihurtu dira. Arrasatearrak eremu oso urbanizatuan bizi gara, urbanizazio dentsoetan eta industrialdeetatik nahiko gertu. Gainera, askok naturarekin kontaktua galdu dugu, baina, hala ere, behar beharrezkoa zaigu bizi kalitatea bermatzeko, naturarekin hartu emana izatea. Hortan lagunduko luke Etxezarreta bezalako berdegune bat aisialdirako prestatzeak. Lorategi eder batean, errekatik gertu edo basoan, inguruaz gozatzeko aukera asko dago; kirola egitea, lagun artean egotea, haurrekin jolastea, ibilaldiak egitea, irakurtzea, etab.

Gainera, bidegorria ondotik igarotzen denez, jadanik jende askok erabiltzen du ibilbidea, eta hasiera batean, behintzat, eta ez luke behar esfortzu handirik jendea bertara erakartzea.

- ***Mendi ibilbideak***

Arrasateko Jabetza Publikoko Landa Bideen Inbentarioan ez da biderik ageri lursail horretan, hala ere, gune interesgarria izan daiteke mendizaletasunaren ikuspegitik bertan egon daitezkeen bidezidorrak atondu eta erabilera publikoa emateko. Izan ere, gaur egun badaude bidexka batzuk herritarrek erabiltzen dituztenak kirola egiteko, naturarekin harremantzeko, etab. Beraz, asmatzea izango litzateke bertako mendi ibilbideak balioan jartzea edota berriak sortzea, behar izanez gero.

Kudeatzeko proposamena

Udalak horrela nahiko balu, Udalez kanpoko kudeaketa egin daiteke, horretarako, zaintza erakunde batekin borondatezko akordio bat sinatuko litzateke, beti ere, bioaniztasunaren kontserbazioa helburu duen erakunde batekin.

Lur-zaintzak borondatezko akordio baten forma hartzen du, zaintza-erakundeen eta lurren jabe edo erabiltzaileen artekoa, edota zaintza-erakundeen eta baliabide naturalen aprobetxamendu- edo erabilera-eskubideen titularren artekoa. Honako hauek ezarri behar dira: indarrean izango den aldia; natura-ondarea aktiboki kontserbatzeko egingo diren jarduerak; jarraipen- eta aholku-mekanismoak; eta laguntza tekniko eta finantziarioa.

Erakunde horrek zainduko lukeen eremua Udalarekin adostutakoa izango litzateke, hau da, ez dauka zertan lursailaren azalera guztia izan, gutxiago ere izan daiteke. Aukera hauek egon daitezke, adibidez:

1. Lursail guztia lurralde zaintzarako erakundeak kudeatzea
2. Basoa bakarrik lurralde zaintzarako erakundeak kudeatzea (eta Udalak lorategia eta etxeingurua)

Lur-zaintzarako erakunde horrek herriko beste eragile batzuekin lan egingo luke eta era komunitarioan landuko lirateke leku horretan egin daitezkeen ekintza konkretuak, horrela, prozesu parte hartzailea bilatuz.

Horrela, lursailaren eremu ezberdinen ezaugarriak kontuan hartuko lirateke eta helburuen araberrako zonifikazioa egingo litzateke, esate baterako, kontserbaziorako eremua, erregenerazio eremua eta aisialdirako eremua definituz.

Lurralde zaintzarako erakundeak lursail eremuan berreskuratze lanak aurrera eramateko dirulaguntza lerroetaz baliatuko litzateke, hauetaz, adibidez:

- *Ingurumen eta Lurralde Politika Saila, Eusko Jaurlaritza.*

Lur-zaintzailatza akordioetan diren ondare naturala aktiboki kontserbatzeko ekintzetarako diru-laguntzak, 2016.

Xedea: Diru-laguntza eman nahi zaie ondare naturala kontserbatzea helburu duten jardunei, eta, horretarako, diru-laguntzak ematen dira aktiboki kontserbatzeko jarduerak burutzeko, baldin eta jarduera horiek lur-zaintzako akordioen barnean hartuta badaude.

Dena den, kudeaketa zaintza erakunde batek egiten badu ere, Arrasateko Udalak ez luke guztiz ahaztu beharko lursailaren jabetza daukala eta noizean behin inbertsio batzuk egitea eskatuko zaiola. Izan ere, aurrez aipatutako dirulaguntza horietan asko baloratzen da ea lursaila Natura 2000 Sarearen baitan dagoen ala ez. Eta horrela ez bada (Etxezarreta bezala, ez dela naturgune izendatua), bada, astatzen den diruaren %30a ematen da laguntza bezala. Kasu horietan, Udalari eskatuko litzaioke gainontzeko %70ean laguntzeko.

Udalarentzat dirulaguntza aukerak

Jakin babes ekonomikoa lortzeko badaudela dirulaguntza lerro batzuk, eskatzen duten Udalei ematen dienak, adibidez:

- **Gipuzkoako Foru Aldundia**

Basoak zaindu, hobetu eta ugaritzeko laguntza lerroan, natura babesteko eta bertako landaredia sustatzeko helburuarekin emandako laguntza da interesgarriena, seguraski. Izan ere, sartutako espezieak hazkunde ertaineko bertakoak direnean (eta Etxezarretan hariztia birsortu beharko litzatekeenez, horrela izango litzateke) diru laguntza % 90ekoa izan daiteke

Bestalde, Ingurumen Departamentuak Tokiko Agenda 21eko ekintza planak garatzeko Gipuzkoako Lurralde Historikoko udalei eta tokiko eta eskualdeko merkataritza elkarteei ematen dizkien diru laguntzen azken deialdietan, lehentasuna izan dute, besteak beste, tokiko eta eskualdeko inguruak eta habitatak lehengoratzeko jarduketek, eta horien barruan eremu degradatuen ingurumena eta paisaia lehengoratzekoek, habitat naturalen kontserbazio egoera hobetzeko jarduketek, espezie exotiko inbaditzaileak erauzteko jarduketek eta tokiko eta eskualdeko biodibertsitateari buruzko azterketek.

- **Berringurumena, Eusko Jaurlaritza**

Funtsezko interesa duten esparruetan proiektu berritzaileak garatzen laguntzen du, betiere estrategia eta programa hauekin bat etorritik: Garapen Jasangarriaren EAEko 2020rako Ingurumen Estrategia, 2020rako IV. Ingurumen Esparru Programa, EAEko Hondakinak prebenitzeko eta kudeatzeko 2020rako plana, Klima Aldaketaren 2050erako Euskal Estrategia eta garatzeko bidean dauden Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Politika Sailaren plangintzak, Biodibertsitate Estrategia, esaterako.

- Klima-aldaketa arintzea eta horretan egokitzea
- Natur ondarea zaintzea eta hobetzea
- Ekonomia zirkularra

- **Ingurumen eta Lurralde Politika Saila, Eusko Jaurlaritza**

2016. Kapital naturala eta biodibertsitatea. Garapen jasangarria sustatzeko ekintzak gauzatzen dituzten udalei, mankomunitateei, beste toki-entitate batzuei, tokiko organismo autonomoei, tokiko garapen-agentziei eta tokiko merkataritza-sozietateei diru-laguntzak.

Diruz lagundu ahalko dira zuzenean biodibertsitatea kontserbatzeko, leheneratzeko edo hobetzeko helburua duten honako ekintza hauek:

Komunitatearentzat edo eskualdearentzat interesekoak diren habitat naturalak kontserbatzeko egiten diren leheneratze-, hobetze- edo kudeatze-ekintzak. Kontserbatzeko interes handiena duten edo kontserbazio-egoera okerreanean diren habitatetan jarduteko ekintzak lehenetsiko dira, hala nola erriberako basoetan, bertako basoetan, paduretan eta abarretan jardutekoak.